

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра економіки підприємства ім. проф. І.Н. Романенка

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету аграрного менеджменту
_____ Остапчук А.Д.
«__» _____ 2020 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри економіки підприємства
ім. проф. І.Н. Романенка
Протокол №__ від _____ 2020 р.
Завідувач кафедри
_____ Рогач С.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА

Спеціальність 073 Менеджмент

Факультет Аграрний менеджмент

Розробники к.е.н., доцент Суліма Наталія Миколаївна

Київ – 2020 р.

Опис навчальної дисципліни
ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	бакалавр	
Спеціальність	073 Менеджмент	
Спеціалізація		
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
Рік підготовки (курс)	2	3
Семестр	4	5
Лекційні заняття	30	8
Практичні, семінарські заняття	30	8
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60	104
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	-

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета формування у студентів сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарсько-фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів та їх взаємозв'язку, системи показників, що її характеризують.

Завдання теоретична та практична підготовка студентів з таких питань: підприємство як суб'єкт господарювання та основні напрями його господарсько-фінансової діяльності (операційна, інвестиційна, інноваційна, фінансова); методологічні та методичні засади планування діяльності підприємства; формування програми виробництва продукції та її реалізації, визначення виробничої потужності підприємства; визначення складових ресурсного потенціалу підприємства та шляхи його ефективного використання; теоретичні засади формування й використання трудових ресурсів підприємства та системи їх матеріального стимулювання; методичні підходи до їх аналізу та планування; теоретичні засади формування та використання майнових ресурсів (активів) підприємства, методичні підходи до їх аналізу та планування; теоретичні засади формування фінансових ресурсів (капіталу) підприємства, методичні підходи до їх аналізу та планування; механізм формування економічних результатів господарсько-фінансової діяльності підприємства; оцінка ефективності господарської діяльності та пошук шляхів її підвищення; сутність фінансового стану підприємства, його складові та методи оцінки; конкурентоспроможності підприємства та методи її оцінки; механізм розвитку підприємства, запобігання кризових явищ та банкрутства; забезпечення економічної безпеки підприємства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: економічні основи функціонування підприємства у системі ринкових відносин, основні напрями та види його діяльності, види підприємств, що функціонують в Україні; систему аналізу та планування обсягів, результатів діяльності та ресурсів підприємства; зовнішнє середовище та його вплив на діяльність підприємства; ресурсний потенціал підприємства та його складові елементи; основні результативні показники діяльності підприємства, порядок їх формування та використання; капітал підприємства, його структуру, взаємозв'язок з іншими ефективність, конкурентоспроможність підприємства та його продукції, володіння практичними навичками оцінки цих параметрів; про сучасні теорії та моделі розвитку підприємства, механізм трансформ:-(реструктуризації) підприємств у

процесі розвитку; економічну безпеку підприємства та його антикризову діяльність.

вміти: володіти методами та інструментарієм: стратегічного, тактичного та оперативного планування; планування обсягів діяльності, необхідних ресурсів, зовнішніх і внутрішніх обмежень та ризиками напрямів розвитку та реструктуризації; обґрунтування обсягів виробництва та реалізації продукції, його виробничої потужності, потреби підприємства у матеріальних ресурсах, мати уявлення про критерії оптимізації обсягів матеріально-сировинних ресурсів, що необхідні підприємству; товарну та цінову політику підприємства; аналізу та планування ресурсів, які необхідні підприємству, розробки політики формування та використання трудових, майнових та фінансових ресурсів; аналізу та планування доходів, поточних витрат і фінансових результатів операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства; обґрунтування ефективності інвестиційних та інноваційних проектів; оцінки фінансово-майнового стану підприємства, його конкурентоспроможності та загрози банкрутства.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК): ЗК1, ЗК2, ЗК3-ЗК13

фахові (спеціальні) компетентності (ФК): СК1, СК4, СК8, СК10 – СК14

продукції	9	4	2	2			4	2	1	1			10
Тема 2. Ціноутворення на продукцію	10	4	2	2			4						8
Тема 3. Фінансово- економічні результати діяльності підприємства	11	4	2	2			4	2	1	1			10
Тема 4. Економічна ефективність діяльності підприємства	12	4	2	2			4	2	1	1			10
Тема 5. Фінансово- майновий стан підприємства та методи його оцінки	13	4	2	2			6	2	1	1			10
Разом за змістовим модулем 3	5	20	10	10			22	8	4	4			48
Змістовий модуль 4. Розвиток підприємства													
Тема 1. Конкуренто спроможність продукції та підприємства	14	4	2	2			4						2
Тема 2. Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства	15	2	1	1			4						2
Тема 3. Економічна безпека підприємства	15	2	1	1			4						2
Разом за змістовим модулем 4	2	8	4	4			12						6
Усього годин	15	60	30	30			60	16	8	8			104

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Кредитування підприємств	2
2	Інноваційна діяльність	2
3	Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства	1
4	Економічна безпека підприємства	1

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підприємство в ринковій економіці	2
2	Планування діяльності підприємства	1
3	Виробнича потужність підприємства	1
4	Персонал підприємства	2
5	Майнові активи підприємства	2
6	Фінансові ресурси підприємства	2
7	Інвестиційні ресурси	2
8	Витрати виробництва та собівартість продукції	2
9	Ціноутворення на продукцію	2
10	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	2
11	Економічна ефективність діяльності підприємства	2
12	Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки	2
13	Конкурентоспроможність продукції та підприємства	2

Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів.

Контрольні питання

Поняття підприємства, його цілі і напрямки діяльності
Види підприємств та їхня класифікація. Об'єднання підприємств
Зовнішнє середовище господарювання підприємств
Ринкове середовище функціонування підприємств
Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства
Стратегічне планування діяльності підприємства
Тактичне та оперативне планування
Сутність і чинники формування виробничої потужності підприємства
Основи методики визначення виробничої потужності
Рівень використання виробничої потужності підприємств та напрями його підвищення
Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства
Продуктивність праці персоналу
Оплата праці персоналу підприємства
Види і методи мотивації трудової діяльності
Основний капітал підприємства, його склад і структура.
Амортизація основних засобів підприємства
Показники використання основного капіталу підприємства та напрями його поліпшення
Економічна суть і склад оборотного капіталу
Показники ефективності використання оборотних засобів та основні напрями їх раціонального використання
Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства
Суть і класифікація нематеріальних активів
Оцінка вартості та амортизація нематеріальних активів
Сутність і класифікація фінансових ресурсів
Власний капітал підприємства та його склад
Позиковий капітал та особливості його формування
Суть і принципи кредитування підприємства
Банківське кредитування підприємств
Умови отримання та погашення банківського кредиту
Комерційне кредитування підприємств
Лізингове кредитування підприємств

Економічна суть і класифікація інвестиційних ресурсів
Інвестиції в основний капітал та їхня структура
Фінансові інвестиції
Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій
Поняття і види інноваційної діяльності
Суть науково-технічного прогресу та основні напрямки його розвитку
Оцінка ефективності технічних та організаційних нововведень
Поняття витрат виробництва і собівартості продукції
Класифікація витрат на виробництво продукції
Методи калькулювання собівартості продукції
Економічний зміст і класифікація цін
Принципи ціноутворення на продукцію
Розроблення та обґрунтування цінової стратегії підприємства
Економічні результати діяльності підприємства
Формування і використання прибутку підприємства
Сутність і методи визначення рентабельності виробництва
Суть економічної ефективності діяльності підприємства
Система показників ефективності діяльності підприємства
Напрями підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства
Суть фінансово-майнового стану підприємства
Показники фінансової стійкості підприємства
Показники ліквідності та платоспроможності підприємства
Оцінка майнового стану підприємства
Поняття економічного зростання та розвитку
Концепції та сучасні моделі розвитку підприємств
Реструктуризація, її форми та види
Суть конкурентоспроможності продукції
Якість продукції та методи її оцінки
Стандартизація та сертифікація продукції
Поняття про економічну безпеку підприємства та її визначення
Методи оцінки економічної безпеки підприємства
Служба безпеки підприємства

Тести

Підприємство – це:

- а) організаційно відокремлена ланка виробництва, що спеціалізується на наданні послуг;
- б) економічно самостійна ланка виробничої сфери народного господарства, що спеціалізується на виготовленні продукції;
- в) організаційно відокремлена й економічно самостійна ланка виробничої сфери, що спеціалізується на виготовленні продукції, виконанні робіт і наданні послуг;
- г) самостійна ланка виробничої сфери народного господарства, що постійно взаємодіє з довкіллям.

Головне завдання підприємства полягає у:

- а) ефективному використанні виробничих фондів;
- б) підвищенні якості продукції, що випускається;
- в) зменшенні затрат праці і підвищенні її продуктивності;
- г) задоволенні потреб ринку з метою одержання прибутку.

Підприємство характеризується такими ознаками, як:

- а) фінансово-економічна самостійність, виробничо-технічна і організаційно-соціальна єдність;
- б) фінансово-економічна самостійність, виробничо-технічна єдність, спільність території і споживаної сировини;
- в) фінансово-економічна самостійність, спільність території, наявність єдиного трудового колективу;
- г) фінансово-економічна самостійність, організаційно-соціальна єдність, єдність керівництва, спільність допоміжного та обслуговуючого господарств.

До не комерційних підприємств належать:

- а) сільськогосподарські;
- б) благодійні;
- в) лізингові;
- г) транспортні.

Найбільшою мірою фінансова результативність виробництва залежить від:

- а) комерційної діяльності;
- б) економічної діяльності;
- в) інноваційної діяльності;
- г) виробничої діяльності.

Система оплати праці є складовим елементом:

- а) соціальної діяльності;
- б) економічної діяльності;
- в) виробничої діяльності;
- г) комерційної діяльності.

Підприємства, засновані на власності однієї особи з правом найму робочої сили - це:

- а) індивідуальні підприємства;
- б) сімейні підприємства;
- в) приватні підприємства;
- г) спільні підприємства.

Залежно від галузево-функціональних видів діяльності підприємства поділяються на:

- а) національні, іноземні, змішані;
- б) кооперативні, орендні, господарські товариства;
- в) промислові, транспортні, торговельні;
- г) вірні відповіді б) і в).

Споживачі, конкуренти, державні органи утворюють:

- а) зовнішнє середовище;
- б) макросередовище;
- в) мікросередовище;
- г) економічне середовище.

Сукупність осіб і підприємств, що купують товари для використання їх у виробництві інших товарів та послуг - це:

- а) ринок виробників;
- б) ринок посередників;
- в) ринок державних установ;
- г) вірної відповіді немає.

Який із напрямів діяльності підприємства включає науково-технічні розробки та технологічну і конструкторську підготовку виробництва:

- а) виробнича діяльність;
- б) комерційна діяльність;
- в) інноваційна діяльність;
- г) вірної відповіді немає.

Планування діяльності підприємства – це:

- а) процес визначення цілей підприємства, а також засобів і шляхів їх досягнення;
- б) передбачення кількісних і якісних змін розвитку підприємства в майбутньому;
- в) порівняння показників його розвитку у звітному і базовому періодах;
- г) оцінка майбутнього стану підприємства на основі обґрунтування фактичних показників.

Основними методами планування є:

- а) нормативний, балансовий, ресурсний, статистичний, факторний, економіко-математичний;
- б) виробничо-технічний, факторний, балансовий, господарський, графоаналітичний;
- в) ресурсний, господарський, соціальний, факторний;
- г) статистичний, виробничо-технічний, господарський, балансовий, економіко-математичний.

Стратегія – це:

- а) сукупність взаємоузгоджених заходів і дій, що відображають довгострокову мету та основні напрями діяльності;
- б) планування найважливіших дій, які треба реалізувати протягом довгострокового курсу розвитку підприємства;
- в) бачення майбутнього стану підприємства;
- г) плани підприємства щодо розширення можливостей на ринку.

Базовими стратегіями підприємства є:

- а) виживання, стабілізація, зростання;
- б) стабілізація, поглинання, зростання;
- в) диверсифікація, стабілізація, поглинання;
- г) поглинання, виживання, зростання;

Бізнес-план підприємства – це:

- а) план підприємства щодо охоплення певної частини ринку;
- б) перспективний план щодо обсягу продукції і її реалізації;
- в) документ, в якому передбачено заходи, спрямовані на одержання прибутку;
- г) план виробництва і реалізації на наступний рік.

Бізнес-план розробляється на:

- а) 1-3 роки;
- б) 3-5 років;
- в) 5-10 років;
- г) 10-15 років.

Основними розділами бізнес-плану є:

- а) резюме, основна частина, стратегія фінансування;
- б) основна частина, аналіз ринку, юридичний план, резюме;
- в) стратегія фінансування, основна частина, юридичний план.
- г) аналіз ринку, основна частина, резюме.

До принципів планування відносять:

- а) принцип ефективності;
- б) принцип сприяння досягнення мети;
- в) принцип гнучкості;
- г) всі відповіді вірні.

Етапами стратегічного планування є:

- а) формування мети діяльності підприємства;
- б) аналіз середовища та ринкових чинників;
- в) вибір генеральної стратегії;
- г) всі відповіді вірні.

До етапів складання тактичного плану не відносять:

- а) вибір генеральної стратегії;
- б) аналіз результатів підприємницької діяльності;
- в) вивчення ринку;

г) доведення техніко-економічних показників до внутрішньофірмових підрозділів.

Сукупність працівників, що мають професійну підготовку або практичний досвід роботи – це:

а) персонал підприємства;

б) трудовий потенціал;

в) кадри підприємства;

г) жодної правильної відповіді.

За характером виконуваних функцій персонал підприємства поділяється на:

а) висококваліфікований, кваліфікований, некваліфікований;

б) основний і допоміжний;

в) керівників, спеціалістів, робітників;

г) всі відповіді правильні.

Співвідношення між категоріями персоналу на пересічному підприємстві в Україні є приблизно таким:

а) 30 % - керівники, спеціалісти, службовці, 70 % - робітники;

б) 18 % - керівники, спеціалісти, службовці, 82 % - робітники;

в) 10 % - керівники, спеціалісти, службовці, 90 % - робітники;

г) 25 % - керівники, спеціалісти, службовці, 75 % - робітники.

Рівень кваліфікації керівників, спеціалістів і службовців залежить від:

а) рівня освіти і посади;

б) досвіду роботи і розряду;

в) посади і розряду;

г) рівня освіти і досвіду роботи.

Рівень кваліфікації робітників характеризується:

а) посадами;

б) розрядами;

в) категоріями;

г) ступенями.

Кількість робітників за списком, що з'явилися на роботу, називається:

а) обліковою чисельністю;

б) середньообліковою чисельністю за рік;

в) явочною чисельністю;

г) середньообліковою чисельністю за місяць.

Здатність працівників виробляти певну кількість продукції за одиницю часу – це:

а) затрати живої праці;

б) продуктивність праці;

в) обсяг випущеної продукції;

г) кількість продукції, що має бути виготовлена за одиницю часу.

Показниками продуктивності праці є:

а) виробіток і норма часу;

б) трудомісткість і фондоозброєність праці;

в) трудомісткість і виробіток;

г) норма часу і фондоозброєність праці.

До обернених показників продуктивності праці належать:

а) виробіток;

б) трудомісткість;

в) норма часу;

г) норма виробітку.

Фактична трудомісткість – це:

а) наявні витрати робочого часу окремого працівника, які припадають на одиницю готової продукції;

б) витрати робочого часу окремого робітника чи бригади на виготовлення одиниці продукції або виконання комплексу робіт;

в) співставлення витрат праці на однакові вироби на різних ділянках підприємства;

г) всі відповіді правильні.

Заробітна плата – це:

а) винагорода в грошовому виразі, яка виплачується працівникові за трудові успіхи, особливі умови праці;

б) грошовий вираз ціни робочої сили, виплачений працівникові за виконану роботу;

в) сума коштів, виплачена працівникові на утримання непрацюючих членів його сім'ї;
г) грошові виплати працівникові з метою його мотивації до високопродуктивної праці.
Сума коштів, отримана працівником за свою працю, - це:

- а) номінальна заробітна плата;
- б) реальна заробітна плата;
- в) прибуток робітника;
- г) жодної правильної відповіді.

Основна заробітна плата працівника не визначається:

- а) тарифними ставками;
- б) результатами діяльності підприємства;
- в) посадовими окладами;
- г) результатами роботи самого працівника.

Тарифна система включає такі елементи:

- а) тарифні ставки, тарифно- кваліфікаційний довідник, преміювання;
- б) тарифні сітки, посадові оклади;
- в) тарифні ставки, тарифні сітки, тарифно- кваліфікаційні довідники;
- г) тарифні ставки, посадові оклади, премії.

Якщо випуск продукції збільшиться, а затрати праці залишаться незмінними, то продуктивність праці:

- а) знижується;
- б) зростає;
- в) не змінюється;
- г) зв'язку між показниками не існує.

До ознак основних фондів підприємства не відносять:

- а) збереження натуральної речової форми в процесі експлуатації;
- б) піддаються амортизації;
- в) у процесі експлуатації зміна форми і розміру;
- г) функціонування у виробничому процесі протягом кількох виробничих циклів.

Залежно від ступеня участі у виробничому процесі основні фонди поділяються на:

- а) виробничі і невиробничі;
- б) активну і пасивну частину;
- в) всі відповіді правильні;
- г) жодної правильної відповіді.

Основні фонди під час зарахування на баланс підприємства в результаті придбання, будівництва оцінюються за:

- а) відновною вартістю ;
- б) залишковою вартістю;
- в) первісною вартістю;
- г) ліквідаційною вартістю.

Амортизація основних фондів – це:

- а) процес перенесення вартості основних фондів на собівартість виготовленої продукції;
- б) поступова втрата основними засобами своїх первісних техніко - експлуатаційних якостей;
- в) процес знецінення основних засобів до настання повного фізичного спрацювання під впливом НТП;
- г) витрати з утримання основних фондів.

Який метод нарахування амортизації характеризується більш високими нормами амортизації в першій половині амортизаційного періоду і поступовим їх зниженням у другій половині?

- а) виробничий;
- б) кумулятивний;
- в) прискореного зменшення залишкової вартості;
- г) зменшення залишкової вартості.

Які з наведених показників характеризують ефективність використання основних засобів:

- а) коефіцієнт вибуття основних засобів;
- б) фондовіддача;
- в) коефіцієнт оновлення;
- г) фондозабезпеченість.

Що характеризує коефіцієнт зношення основних засобів?

- а) ступінь зношення та відшкодування витрат на формування основних фондів;
- б) можливість подальшого використання;
- в) середній період повного оновлення;
- г) інтенсивність відновлення.

З наведених формул виберіть формулу фондівіддачі:

- а) середньорічна вартість основних засобів / вартість виробленої продукції;
- б) вартість виробленої продукції / середньорічна вартість основних засобів;
- в) середньорічна вартість основних засобів / середньооблікова чисельність працівників;
- г) жодної правильної відповіді.

Виробнича потужність підприємства – це:

- а) максимальна потужність устаткування, під час використання якої підприємство досягає максимального прибутку;
- б) максимально можливий випуск продукції за одиницю часу при повному завантаженні обладнання і виробничих площ;
- в) продуктивність всього обладнання підприємства;
- г) правильні відповіді а) і в).

На величину виробничої потужності підприємства не впливають:

- а) кількість і продуктивність обладнання;
- б) режим роботи підприємства;
- в) територіальне розміщення підприємства;
- г) структура основних фондів.

Основними ознаками оборотних фондів є ті, що:

- а) повністю споживаються в кожному технологічному циклі і повністю переносять свою вартість на вартість продукції;
- б) не змінюють своїх форм і розмірів і переносять вартість на вартість готової продукції поступово;
- в) повністю споживаються у виробничому циклі виготовлення продукції, поступово переносячи вартість на вартість готової продукції;
- г) жодної правильної відповіді.

До складу оборотних фондів підприємства не входять:

- а) виробничі запаси;
- б) незавершене виробництво;
- в) господарський інвентар;
- г) витрати майбутніх періодів.

Предмети праці, які ще не пройшли всіх стадій обробки – це:

- а) виробничі запаси;
- б) малоцінні і швидкозношувані предмети;
- в) готова продукція на складах;
- г) незавершене виробництво.

До методів нормування витрат матеріальних ресурсів відносять :

- а) дослідно-виробничий ;
- б) метод зменшення залишкової вартості ;
- в) кумулятивний метод;
- г) метод групування.

Витрати основних видів сировини і матеріалів на одиницю експлуатаційної характеристики продукції – це :

- а) загальна матеріаломісткість;
- б) питома матеріаломісткість;
- в) матеріаловіддача;
- г) абсолютна матеріаломісткість.

Готова продукція на складах підприємства , і відвантажена , грошові кошти на розрахунковому рахунку , у незавершених розрахунках , дебіторська заборгованість в касі належить до:

- а) оборотних фондів;
- б) фондів обігу;
- в) оборотних коштів;
- г) витрат майбутніх періодів.

Оборотність оборотних засобів характеризує:

- а) коефіцієнт вибуття;

- б) коефіцієнт завантаження;
- в) коефіцієнт оновлення;
- г) коефіцієнт змінності.

Оборотність оборотних засобів не впливає на :

- а) результати роботи підприємства ;
- б) приріст прибутку ;
- в) рівень рентабельності ;
- г) тривалість одного обороту.

Грошові кошти, які є в розпорядженні підприємства і призначені для задоволення поточних витрат, затрат на розширене відтворення і використання фінансових зобов'язань – це:

- а) фонди обігу;
- б) статутний капітал;
- в) фінансові ресурси;
- г) вкладення капіталу в підприємницьку діяльність.

До коштів, які мобілізуються на фінансовому ринку, належать:

- а) кредит;
- б) страхові відшкодування;
- в) державні бюджетні субсидії;
- г) жодної правильної відповіді.

До коштів, які підприємство одержує в порядку перерозподілу не належать:

- а) державні бюджетні субсидії;
- б) фінансові ресурси, що надходять від асоціацій, концернів;
- в) відсотки і дивіденди за цінними паперами інших емітентів;
- г) фінансові ресурси, що надходять від галузевих структур.

Спеціальними формами довгострокового фінансування є :

- а) кредит;
- б) оренда і лізинг;
- в) продаж акцій і облігацій;
- г) всі відповіді правильні.

Кредитний цінний папір, який підтверджує внесення грошової суми і зобов'язання повернути номінальну вартість цього цінного паперу в передбачений термін з виплатою фіксованого відсотка – це:

- а) проста акція;
- б) облігація;
- в) привілейована акція;
- г) іменна акція.

До об'єктів промислової власності не належать:

- а) промислові зразки;
- б) товарні знаки;
- в) фірмові найменування;
- г) раціоналізаторські пропозиції.

Документ, який підтверджує право його власника на відповідний об'єкт промислової власності, називається:

- а) ліцензією;
- б) свідоцтвом;
- в) патентом;
- г) жодної правильної відповіді.

Суть якого підходу визначення вартості об'єктів інтелектуальної власності та нематеріальних активів полягає в розрахунку витрат на відтворення нематеріальних активів:

- а) витратного;
- б) біржового;
- в) ринкового;
- г) прибуткового.

Ринковий підхід визначення вартості об'єктів інтелектуальної власності та нематеріальних активів реалізується за допомогою:

- а) методу капіталізації прибутків;
- б) методу вільної вартості;

в) методу порівняльного аналізу продажу;

г) методу початкових витрат.

Придбані або створені нематеріальні активи зараховуються на баланс підприємства за:

а) первісною вартістю;

б) відновною вартістю;

в) залишковою вартістю;

г) жодної правильної відповіді.

Кошти, що направляються на розширене відтворення основних фондів та об'єктів соціальної інфраструктури підприємства – це:

а) реальні інвестиції;

б) фінансові інвестиції;

в) капітальні вкладення;

г) капітальне будівництво.

Співвідношення довгострокових витрат на нове будівництво, розширення, реконструкцію відображає:

а) галузева структура капіталовкладень;

б) територіальна структура капіталовкладень;

в) технологічна структура капіталовкладень;

г) відтворювальна структура капіталовкладень.

До джерел фінансування капітальних вкладень не відносять:

а) доходи від реалізації цінних паперів;

б) засоби державного бюджету;

в) страхові відшкодування по основних фондах;

г) частину нерозподіленого прибутку.

Залежно від ролі у процесі розширеного відтворення капітальні вкладення поділяють на:

а) капітальні вкладення виробничого призначення;

б) капітальні вкладення невиробничого призначення;

в) капітальні вкладення виробничого і невиробничого призначення;

г) усі відповіді правильні.

Економічна ефективність капітальних вкладень поділяється на:

а) ринкову і загальну;

б) загальну і порівняльну;

в) порівняльну і ринкову;

г) додаткову і ринкову.

Порівняльну економічну ефективність капітальних вкладень визначають за:

а) мінімумом приведених витрат;

б) максимумом приведених витрат;

в) мінімумом виробничих витрат;

г) максимумом виробничих витрат.

Науково – технічний процес – це:

а) використання результатів наукових досліджень і розробок, спрямованих на вдосконалення процесу виробничої діяльності, економіки, правових та соціальних відносин у сфері науки, культури, освіти та інших сферах діяльності суспільства;

б) безперервний процес одержання і нагромадження наукових знань, їх матеріалізація в елементи техніки, впровадження останньої у виробництво і всі сфери життя;

в) удосконалення існуючих і застосування нових методів і форм організації виробництва і праці, елементів господарського механізму в усіх ланках управління економікою;

г) всі відповіді правильні.

Поступовим безперервним удосконаленням традиційних технічних засобів і технологій характеризується:

а) революційна форма НТП;

б) еволюційна форма НТП;

в) науково – технічна революція;

г) інновація.

Інноваційні процеси – це:

а) сукупність якісно нових, прогресивних змін, що відбуваються у виробничо-господарській системі;

б) мінливі потреби суспільства в цілому та окремо взятих груп споживачів;

в) перетворення наукового знання на фізичну реальність, яке завершується в просторі і часі;

г) проміжок часу між виникненням новини і втіленням її у нововведення.

Освоєння виробництва нових видів продукції, використання нових технологій, засобів праці та предметів праці – це:

а) організаційні інноваційні процеси;

б) економічні інноваційні процеси;

в) технічні інноваційні процеси;

г) соціальні інноваційні процеси;

До видів ефективності технічних нововведень не належить діяльність:

а) комерційна;

б) госпрозрахункова;

в) порівняльна;

г) абсолютна.

Порівняння результатів за місцем використання нової техніки, інших нововведень і всіх витрат на їх розробку, виробництво і споживання – це:

а) економічний ефект від впровадження новинок;

б) народногосподарський ефект;

в) комерційний ефект;

г) госпрозрахунковий ефект.

До показників технічного рівня виробництва не відносять:

а) фондоозброєність праці;

б) коефіцієнт оновлення основних виробничих фондів;

в) електроозброєність праці;

г) продуктивність праці.

Сумарний економічний ефект від технічних нововведень визначається як:

а) різниця між вартісною оцінкою результатів від здійснення заходів НТП і вартісною оцінкою витрат на здійснення технічних нововведень;

б) сума основних і сукупних результатів;

в) різниця між матеріальними витратами на одиницю продукції при використанні базової і нової техніки;

г) жодної правильної відповіді.

До показників, що характеризують комерційний ефект підприємства – виробника нового технічного засобу відносять:

а) прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства – виробника;

б) собівартість техніки, що випускається;

в) зниження матеріальних витрат;

г) капіталовкладення при використанні базової і нової техніки.

Сукупність властивостей продукції, що зумовлюють її придатність задовольняти певні потреби споживачів відповідно до її призначення – це:

а) технічний рівень продукції;

б) якість продукції;

в) конкурентоспроможність;

г) корисність товару.

До рівнів якості не відносять:

а) абсолютний рівень;

б) відносний рівень;

в) комплексний рівень;

г) перспективний рівень.

За допомогою яких показників якості вимірюється група властивостей виробу:

а) соціальних;

б) узагальнюючих;

в) патентно-правових;

г) комплексних.

До одиничних показників якості не відносять:

а) показники призначення;

б) естетичні показники;

в) коефіцієнт сортності;

г) економічні показники.

Для визначення загального рівня якості продукції використовуються показники:

- а) коефіцієнт оновлення асортименту; частка продукції, призначеної для експорту;
- б) ефективність конструкцій машин та технологій для їх виготовлення;
- в) пристосованість виробів до використання;
- г) всі відповіді правильні.

Залежно від джерел інформації методи оцінки якості поділяються на:

- а) органолептичний, розрахунковий, експертний;
- б) традиційний, вимірювальний, реєстраційний;
- в) соціальний, традиційний, експертний;
- г) вимірювальний, соціальний, органолептичний;

До чинників забезпечення конкурентоспроможності продукції не належать:

- а) ціна;
- б) канали збуту;
- в) рівень кадрового потенціалу;
- г) рівень фондоозброєності.

Один із важливих елементів управління якістю, який передбачає оцінку відповідності продукції певним вимогам та видачу певного документа називається:

- а) стандартизацією;
- б) сертифікацією;
- в) патентуванням;
- г) жодної правильної відповіді.

Розміром додатково отриманого прибутку від виробництва і реалізації продукції підвищеної якості характеризується:

- а) річний економічний ефект від підвищення якості продукції;
- б) сумарний економічний ефект від підвищення якості продукції;
- в) економічна ефективність поліпшення якості продукції;
- г) додатковий прибуток.

Економічні шляхи підвищення якості продукції характеризуються:

- а) правильною кадровою політикою, мотивацією праці;
- б) вдосконаленням організації виробництва і праці, методів технічного контролю;
- в) системою прогнозування і планування якості;
- г) всі відповіді правильні.

Грошовий вираз поточних витрат підприємства на виробництво і реалізацію – це:

- а) операційні витрати;
- б) інвестиційні витрати;
- в) собівартість;
- г) сумарні витрати.

З метою контролю за витрачанням коштів на підставі як фактичних, так і даних, одержаних розрахунково визначають:

- а) очікувану собівартість;
- б) планову собівартість;
- в) фактичну собівартість;
- г) правильної відповіді немає.

За способом віднесення на окремі види продукції витрати поділяють на:

- а) прості і комплексні;
- б) прямі і непрямі;
- в) постійні і змінні;
- г) індивідуальні і суспільні.

Витрати, загальна сума яких не залежить від кількості виготовленої продукції, називаються:

- а) постійними;
- б) змінними;
- в) середніми;
- г) прямими.

Витрати на тару належать до таких елементів витрат на виробництво, як:

- а) матеріальні витрати;
- б) відрахування на соціальні заходи;

- в) амортизація основних фондів і нематеріальних активів;
- г) інші операційні витрати.

До статей калькуляції продукції сільського господарства належать:

- а) сировину і матеріали;
- б) витрати на організацію і управління;
- в) витрати на утримання основних засобів;
- г) всі відповіді правильні.

Витрати на одну грошову одиницю продукції визначаються як:

- а) відношення собівартості всієї продукції відповідного виду до її обсягу у натуральному вигляді;
- б) відношення собівартості всієї продукції до її обсягу у вартісному виразі;
- в) відсоткове співвідношення окремих статей затрат до їх загальної суми;
- г) відношення собівартості всієї продукції відповідного виду до загальної суми витрат.

Собівартість овочів і льону визначається з використанням:

- а) комбінованого методу;
- б) методу коефіцієнтів;
- в) пропорційного методу;
- г) прямого віднесення витрат на відповідні види продукції.

До методів калькулювання собівартості продукції не відносять:

- а) нормативний метод;
- б) параметричний метод;
- в) розрахунково-аналітичний метод;
- г) узагальнюючий метод.

За складом продукції не буває собівартості:

- а) незавершеного виробництва;
- б) кошторисної;
- в) товарної продукції;
- г) валової продукції.

Ціна – це:

- а) грошовий вираз вартості товару;
- б) витрати на виробництво;
- в) кількість грошей, що сплачується за одиницю товару;
- г) правильні відповіді а) і в).

До функцій ціни належать:

- а) контролююча;
- б) операційна;
- в) розподільча;
- г) балансова.

Раціональному використанню обмежених ресурсів. Науково-технічному прогресу, оновленню асортименту сприяє:

- а) обліково-аналітична функція ціни;
- б) стимулююча функція ціни;
- в) регулююча функція ціни;
- г) жодної правильної відповіді.

Ціноутворення – це:

- а) процес обґрунтування і затвердження цін і тарифів;
- б) процес перегляду цін і тарифів;
- в) процес визначення рівня цін, їх співвідношення та структура;
- г) усі відповіді правильні.

До виробничих цін не відносять:

- а) гуртові;
- б) закупівельні;
- в) кошторисні;
- г) роздрібні.

Нижньою межею ціни є:

- а) собівартість;
- б) величина прибутку;
- в) постачальницько-збутові націнки;

г) транспортні витрати.

До методів ціноутворення не належать:

- а) метод оцінки споживчої вартості;
- б) метод швидкого повернення витрат;
- в) метод отримання цільової норми прибутку;
- г) правильної відповіді немає.

При визначенні ціни на нові товари використовують методи:

- а) «зняття вершків на ринку»;
- б) «витрати + прибуток»;
- в) «очікуваного прибутку»;
- г) правильні відповіді а) і в).

За способом встановлення ціни поділяються на :

- а) державні, договірні, вільні, ввізні;
- б) фіксовані, вільні, договірні;
- в) договірні, вільні, ввізні, регульовані;
- г) фіксовані, регульовані, державні.

Розмір державних фіксованих цін визначається:

- а) нормою прибутку;
- б) сумою прибутку;
- в) рівнем рентабельності;
- г) виробничими витратами.

Прибуток – це:

- а) частина чистого доходу, що залишається підприємству після відшкодування всіх витрат, пов'язаних з виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності;
- б) виручка від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок та податків з продажу;
- в) прибуток від спільної діяльності підприємств, відсотки за придбаними акціями, облігаціями, доходи від володіння борговими зобов'язаннями;
- г) всі відповіді правильні.

До найважливіших видів прибутку не належать:

- а) валовий прибуток;
- б) операційний прибуток;
- в) оподатковуваний прибуток;
- г) прибуток від звичайної діяльності.

Прибуток підприємства не формується за рахунок:

- а) реалізації продукції;
- б) фонду споживання;
- в) продажу майна;
- г) позареалізаційних операцій.

Як різниця між виручкою від реалізації продукції (без врахування ПДВ і акцизного збору) та повною собівартістю визначається:

- а) прибуток від продажу майна;
- б) прибуток від позареалізаційних операцій;
- в) валовий (балансовий) прибуток;
- г) прибуток від реалізації продукції.

Відношення прибутку до суми матеріальних і трудових затрат на виробництво та реалізацію продукції (повної собівартості) – це:

- а) рівень рентабельності;
- б) норма прибутку;
- в) окупність витрат;
- г) правильної відповіді немає.

Відношенням результатів до витрат на їх одержання характеризується:

- а) ефект;
- б) результат виробничої діяльності;
- в) економічна ефективність;
- г) всі відповіді правильні.

Основним фактором підвищення економічної ефективності діяльності підприємства є:

- а) підвищення технічного рівня виробництва;
- б) вдосконалення управління і організації виробництва;
- в) вдосконалення обсягу і структури виробництва;
- г) всі відповіді правильні.

Реструктуризація підприємства – це:

- а) структурні зміни на підприємстві з метою збільшення частки на ринку;
- б) комплекс заходів, спрямованих на відновлення стійкої життєздатності підприємства;
- в) комплекс заходів з організаційної перебудови підприємства з метою зниження виробничих витрат;
- г) комплекс організаційно-економічних, правових і технічних заходів, спрямованих на фінансове оздоровлення, збільшення обсягів випуску продукції, підвищення ефективності виробництва та задоволення вимог кредиторів.

До внутрішніх чинників реструктуризації не відносять:

- а) високі затрати;
- б) неконкурентоспроможність продукції;
- в) технологічний прогрес;
- г) конфлікт інтересів.

3. Залежно від мети змін виділяють такі види реструктуризації:

- а) санаційна, адаптаційна, випереджаюча;
- б) часткова, комплексна;
- в) оперативна, стратегічна;
- г) жодної правильної відповіді.

Із забезпеченням достатнього рівня рентабельності шляхом оптимізації капітальних і поточних витрат, обсягу продажу, збалансованої цінової політики впливає:

- а) фінансова реструктуризація;
- б) економічна реструктуризація;
- в) управлінська реструктуризація;
- г) технічна реструктуризація.

Перелік заходів у межах основних напрямів, що дозволяють досягти правильної мети – це:

- а) програма реструктуризації;
- б) план реструктуризації;
- в) бізнес – план реструктуризації;
- г) проект реструктуризації.

До можливих способів реструктуризації не відносять:

- а) репрофілювання підприємства;
- б) злиття двох і більше підприємств та утворення нової юридичної особи;
- в) виділення окремих структурних підрозділів як нових юридичних осіб;
- г) переадресування боргу на іншу юридичну особу.

Система заходів, розроблених на основі комплексного вивчення причин фінансової кризи, аналізу внутрішніх резервів та висновків про можливість залучення капіталів – це:

- а) програма санації;
- б) проект санації;
- в) бізнес–план санації;
- г) план санації.

До форм санації без зміни статусу юридичної особи не належать:

- а) погашення боргу підприємства за рахунок кредиту банку;
- б) випуск облігацій або інших боргових цінних паперів під гарантією санатора;
- в) переадресування боргу на іншу юридичну особу;
- г) злиття підприємства–боржника з іншим фінансово стійким підприємством.

Санація підприємства зі зміною статусу юридичної особи може відбуватися у формах:

- а) поглинання підприємства – боржника підприємством–санатором;
- б) перетворення у відкрите акціонерне товариство;
- в) передача в оренду;
- г) всі відповіді правильні.

Для техніко-економічного обґрунтування санації не використовують показник, такий як:

- а) рентабельність виробництва;
- б) точка беззбитковості;
- в) продуктивність праці;

г) чисельність зайнятих.

Стан захищеності життєво важливих інтересів підприємства від нечесної конкуренції, некомпетентних рішень, недосконалих законів, а також здатність протистояти цим заномам і реалізувати мету своєї діяльності це:

- а) економічна безпека підприємства;
- б) економічна стабільність підприємства;
- в) економічна стійкість підприємства;
- г) жодної правильної відповіді.

Економічна розвідка поділяється на:

- а) комерційну і економічну;
- б) промислову і комерційну;
- в) економічну і промислову;
- г) промислову і галузеву.

Який вид розвідки охоплює наукові дослідження, технології, організаційно-виробничі процеси, розвідку ресурсів?

- а) економічна розвідка;
- б) комерційна розвідка;
- в) галузева розвідка;
- г) промислова розвідка.

До принципів організації економічної розвідки не відносять:

- а) неупередженість у відборі, систематизації, обробці і передаванні адресату здобутої інформації;
- б) системність інформації, здобутої економічною розвідкою;
- в) конфіденційність;
- г) вірної відповіді немає.

Організація економічної розвідки залежить від:

- а) характеру виробництва;
- б) обсягів виробництва;
- в) формування стратегічного потенціалу підприємства;
- г) всі відповіді вірні.

Ринкова інфраструктура: банки, страхові компанії, збутові і постачальницькі фірми, які виступають кредиторами, гарантами, замовниками є об'єктом економічної розвідки для:

- а) малого підприємства
- б) середнього підприємства;
- в) крупних фірм;
- г) вірні відповіді б) і в).

До способів охорони об'єктів захисту підприємства не відносять:

- а) юридичний захист;
- б) технологічний захист;
- в) економічний захист;
- г) фізичний захист.

Суть якого способу охорони об'єктів захисту підприємства передбачає проведення виховної роботи у колективі з метою створення атмосфери патріотизму та відданості інтересам фірми?

- а) соціально-психологічний;
- б) економічний;
- в) фізичний;
- г) юридичний.

Головними методами перевірки благонадійності персоналу фірми є:

- а) психофізіологічний і соціометричний;
- б) соціометричний і інформаційний;
- в) інформаційний і психофізіологічний;
- г) евристичний і статистичний.

Суть яких методів перевірки працівників зводиться до того, що потенційна можливість нелояльного відношення до фірми визначається за оцінками колег і товаришів?

- а) соціометричних;
- б) психофізіологічних;
- в) інформаційних;
- г) евристичних.

Теорії фірми присвячені дослідженню:

а) сутності капіталу та розподілу доходів;

б) нагромадження капіталу та створення вартості;

в) створення вартості, нагромадження капіталу та розподілу доходів;

г) сутності і нагромадження капіталу, створення вартості та розподілу доходів.

Однією з найдавніших теорій підприємства є:

а) технологічна концентрація фірми;

б) інституційна теорія фірми;

в) класична теорія фірми;

г) неокласична теорія фірми.

Згідно якої концепції фірма протиставляється ринку як внутрішнє виробництво зовнішньому:

а) інституційної;

б) технологічної;

в) класичної;

г) неокласичної.

Форми контролю.

- Опитування на семінарських і практичних заняттях, експрес-опитування, розв'язання задач
- Модульні контрольні роботи
- Іспит

Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

Методичне забезпечення

Суліма Н.М. Робочий зошит для виконання практичних завдань з курсу «Економіка і фінанси підприємства» студентами спеціальності 073 «Менеджмент» К. «ЦП «КОМПРИНТ», 2020.

Рекомендована література

Основна

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1776>

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор - Видавництво, 2016. – 378 с.
2. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, О. І. Іляш, Н. Г. Міценко ; за ред. д-ра екон. наук Т. Г. Васильціва. – К. : Знання, 2013. – 446 с.
3. Економіка і фінанси підприємства Степасюк Л.М., Суліма Н.М., Величко О.В. - К.: ЦП «Компринт», 2013
4. Економіка підприємства: / В.І. Мацибора, Т.В. Мацибора, В.К. Збарський: [Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів]. – К.: Каравелла, 2012. – 328 с.
5. Економіка підприємства: навч. посібник : практикум / Я.С. Витвицький та ін. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2016. – 306 с.
6. Економіка підприємства: навч. посібник / Уклад.: Мішенін Є.О., Балацький Є.О., Дутченко О.М., Шамота Г.М., Х.: «Диса Плюс», – 2015. – 336 с.–Гузь М.М., Дутченко О.О.
7. Економіка підприємства. Тренінг-курс: навч. посібник / Г.М. Филюк та ін. – К.: Київський університет, 2017. – 191 с
8. Рогач С.М., Суліма Н.М., Гуцул Т.А. Економіка підприємства (в схемах і таблицях) – К.: ЦП «Компринт», 2017

9. Шарко М. В., Мешкова-Кравченко Н. В., Радкевич О. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / М. В. Шарко, Н. В. Мешкова-Кравченко, О. М. Радкевич. – Херсон : Олді-плюс, 2014. – 436 с.
10. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. М. Яркіна – Київ : Ліра-К, 2015. – 498 с.

Допоміжна

1. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навч. посібник / К.: Центр учбової– 2-ге вид. –О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. 488 с.–літератури, 2010.
2. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: навч. посібник К.: Центр–/ В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погріщук. 304 с.–учбової літератури, 2012.
3. Доберчак Н.І. Економіка виробництва: навч. посібник / Н.І. Доберчак. – К.: Ліра-К, 2015. – 258 с.
4. Захарченко В.І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Захарченко. – К.: Ліра-К, 2014. – 300 с.
5. Економіка підприємства: навч. посібник / Уклад.: Суми: ДВНЗ–Балацький Є.О., Дутченко О.М., Шамота Г.М. та ін. «УАБС НБУ», 2014. – 154 с.
6. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів 292 с.– Х.: ХНАДУ, 2018. –/ І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко.
7. Єгорова І.Г. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навч. посібник / І.Г. Єгорова. – К.: Ліра-К, 2014. – 336 с.
8. Єрфорт І.Ю. Економіка промислового підприємства: навч. посібник / І.Ю. Єрфорт, О.Ю. Єрфорт. – Краматорськ: ДДМА, 2013. – 219 с.
9. Калініченко О.В. Економіка підприємства. Практикум: навч. посібник / О.В. Калініченко, О.Д. Плотник. – К.: Кондор, 2012. – 600 с.
10. Крикавський Є.В. Економіка і фінанси підприємств: навч. посібник / Є.В. Крикавський, З.С. Люльчак. – К.: Ліра-К, 2013. – 696 с.

11. Кулішов В.В. Економічний довідник підприємця: навч. посібник / В.В. Кулішов. – К.: Ліра-К, 2013. – 162 с.
12. Мацибора В.І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Мацибора, В.К. Збарський, Т.В. Мацибора. – К.: Каравела, 2012. – 311 с.
13. Метошоп І.М. Економіка і фінанси підприємства: практикум / І.М. Метошоп, Н.І. Ящеріцина. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2016. – 152 с.
14. Міценко Н.Г. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посібник / Н.Г. Міценко. – К.: Ліра-К, 2014. – 688 с.
15. Петрович Й.М. Економіка і фінанси підприємства: навч. посібник / Й.М. Петрович, Л.М. Прокопишин-Рашкевич. – Львів: Магнолія 2006, 2014. – 408 с.
16. Підприємницька діяльність та економіка підприємства: навч. посібник / С.Б. Довбня, Т.Б. Ігнашкіна, А.Б. Педько та ін. – Дніпро: Ліра, 2016. – 438 с.
17. Посохов І.М. Економіка підприємства (Практикум): навч. посібник / І.М. Посохов, В.Г. Дюжев, Т.О. Погорелова . – 2-ге вид., доповн. і переробл. – Х.: НТУ «ХП», 2015. – 159 с.